

MEF Üniversitesi Hukuk Kulübü tarafından 15 Mart 2023 tarihinde düzenlenen “Savcılık Mesleğine Genel Bakış” adlı Panelde “**Cumhuriyet savcısı**” konulu bilimsel tebliğ sundum.

Sunulan Tebliğ Özeti

Cumhuriyet Savcısı, iddia edendir ve iddia makamında görev yapar. Sentez, yani karar makamında değil.

“**Devlet**”in ortaya çıkmasıyla birlikte suçlar ve yargılama, kamusallaşmaya, devletleşmeye başlamıştır. Kamunun koruyucusu olan devlet adına kovuşturma yapılabilmesi için de, adı üstünde “kamu davası”nın açılması, yani uyumsuzluğun yargılama makamı önüne taşınması zorunludur.

Çünkü ceza yargılamasında yargılamanın temel ilkesi bellidir: “**Davasız yargılama olmaz**”; “**dava yoksa yargıç da yoktur**”.

Ceza yargılamasında (muhakemesinde) iddia (itham), bir kimsenin bir suçu işlediğini ileri sürmektir.

Bu faaliyet günümüzde toplum adına Cumhuriyet Savcılığı (savcılık) makamı tarafından yürütülmektedir. Cumhuriyet Savcısının yardımcısı kolluktur.

Ayrıca, belli koşullarla suçtan zarar gören de katılan olarak iddia makamında yer alabilir. Cumhuriyet Savcısı , ceza yargılamasında (muhakemesinde) kamu adına iddia faaliyetini yürüten süjedir. Kuruluş olarak Cumhuriyet Başsavcılığı adı altında görev yapar.

Toplumsal iddia makamını işgal eden süje Cumhuriyet savcısıdır.

Cumhuriyet savcıları, bağlı buldukları başsavcılık adına, yasaların ihlal edilerek toplumsal barışın bozulduğunu, yani suç işlendiğini *iddia ederek* yargılama makamlarına başvururlar.

Cumhuriyet savcıları iddianameleriyle, yargılama makamından, sanığın suçlu olup olmadığı tespit edilerek suçluysa cezalandırılmasını, böylece toplumsal barışın yeniden kurulmasını talep ederler.

Cumhuriyet savcıları bu görevi, toplumsal barışı sağlamakla yükümlü olan devlet ve kamu adına yerine getirirler.

Bu nedenle ki, *Cumhuriyet’in savcısı* olarak adlandırılırlar.

Savcılığın süje olarak ortaya çıkışı.

Savcılık kurumu Fransız kökenlidir. Kamu davalarını kral adına mahkemelerin önüne getirdiğinden bu kurum, ilkin “kralın savcısı” (procureur du roi), Cumhuriyet dönemine geçilince de “Cumhuriyet savcısı” (procureur de la République) olarak adlandırılmıştır. Savcılık kurumu, Batı’da, XIV. yüzyılda kralın ve asillerin hukuk ve ceza davalarındaki mali çıkarlarını korumak amacıyla oluşturulmuştur.

Engizisyon döneminin sakıncaları, savcılığın çağdaş bir yapılaşmaya kavuşması sonucunu doğurmuştur.

Bu kurum, Fransa’da ilk olarak 1808 tarihli Napolyon Ceza Usul Kanunu ile düzenlenmiştir. Almanya’da ise savcılık 1830’dan itibaren, Fransız örneği esas alınarak oluşturulmaya başlanmıştır.

Türk hukukunda ise başlangıçta şer’iye mahkemelerinde savcılık teşkilâtı bulunmuyordu. Kural olarak bireyler ceza davalarını kendileri takip etmiştir. Yani *itham sistemi* geçerli olmuştur.

1840’lardan itibaren kurulmaya başlanan nizamiye mahkemelerinde de savcılık teşkilâtı yoktu. Bazı mahkeme üyelerine savcılık görevi verilmişti.

Daha sonra, 1879 tarihli Usul Yasası m.20-25'te savcılara ilişkin hükümlere yer verilmiş ve savcının kovuşturma yapma yükümlülüğü/ zorunluluğu açıkça belirtilmiştir. Böylece 1879 tarihinde fiili olarak savcılık teşkilatı kurulmuştur.

“Cumhuriyet savcısı” terimi. Cumhuriyet savcısının varlık nedeni, halkın, kamunun haklarını korumak, kamu adına iddia makamını temsil etmektir. Cumhuriyet savcısı, bu görevi kuşkusuz Cumhuriyetin yasalarına göre yapacaktır. Bu nedenle şu anda kullanılan “Cumhuriyet savcısı” terimi yerindedir. Bununla birlikte terimin içinde geçen “Cumhuriyet” sözcüğünün hem devletin yönetim biçimini hem de halkı kavrayıp bütünleştirdiği unutulmamalıdır. Bu yüzden “Cumhuriyet” sözcüğünün baş harfinin büyük yazılması doğrudur. Bundan dolayı “Cumhuriyet savcısı” terimi, özetle “Cumhuriyetin yasalarına göre cumhur, halk adına davayı açan, iddia eden ve sonuna değin izleyen” anlamına gelmektedir.

Günümüzde Cumhuriyet Başsavcılığının Örgütlenmesi/Kuruluşu.

I. Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri Cumhuriyet Başsavcılığı (İlk derece adliye ceza mahkemeleri düzeyinde örgütlenme)

Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş Görev ve Yetkileri Hakkındaki Yasaya (5235 sayılı Kuruluş Yasası m.16/1) göre;

“Mahkeme kuruluşu bulunan her il merkezi ve ilçede o il ya da ilçenin adı ile anılan bir Cumhuriyet Başsavcılığı kurulur.

Cumhuriyet başsavcılığında, bir Cumhuriyet başsavcısı ve yeteri kadar Cumhuriyet savcısı

bulunur.”

Cumhuriyet Başsavcılığının görevleri.

- 1-Soruşturma evresini yürütme
- 2- Kovuşturma evresine katılma
- 3- Karar ve hükümleri yerine getirme
- 4-Bazı hukuk davalarını açma ve yürütme

II.Bölge Adliye Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığı (İkinci Derece Adliye Ceza Mahkemeleri Düzeyinde Örgütlenme)

Her bölge adliye mahkemesinde, bağımsız bir Cumhuriyet başsavcılığı bulunmaktadır.

Bölge adliye mahkemesi, istinaf yasa yoluna başvurulduğunda ikinci derece ceza mahkemesi (istinaf mahkemesi) olarak görev yapmaktadır.

Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı, Cumhuriyet başsavcısı ve yeteri kadar Cumhuriyet savcısından oluşur.

En kıdemli Cumhuriyet savcısı, Cumhuriyet başsavcı vekili olarak görev yapar (5235 sayılı Kuruluş Yasası m.30).

III. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı (Yargıtay'daki örgütlenme)

Yargıtay, yasaların ve diğer hukuk kurallarının ülke genelinde doğru yorumlanarak uygulanması konusunu denetleyen ve bu denetim sonucunda verdiği kararla uygulama birliğini sağlayan bağımsız yüksek mahkemedir

rgtlenme Őekli Yargıtay Yasası'nda düzenlenmiştir.

Temyiz incelemesi yapan Yargıtay'da, bağımsız bir "**Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı**" makamı bulunmaktadır (Yargıtay Yasası. m.6).

Yargıtay'daki BaŐsavcılıęın faaliyetleri ile adli yargı ilk ve ikinci derece ceza mahkemelerinin yanında görev yapan BaŐsavcılıęın faaliyetleri birbirinden bağımsızdır.

Bu nedenle, Yargıtay **Cumhuriyet** Başsavcısı'nın adli yargı ilk ve ikinci derece ceza mahkemelerinin kararlarını temyiz etme yetkisi yoktur.